

De kloof tussen stad en platteland is in de VS hemelsbreed, en dat zal er tijdens de regering-Trump wellicht niet op verbeteren. De Amerikaanse schrijver Jonathan Dee schreef een dwingende roman over die spanning tussen de sociale klassen. **KATHY MATHYS**

Money, money, money

Jonathan Dee: 'Het gevoel van Amerikaans broederschap na 11 september was wellicht niet altijd even oprecht.' © blg

Na de aanslagen van 2001 heerste onder de Amerikanen het gevoel dat ze de handen in elkaar moesten slaan, dat ze broederlijk zij aan zij moesten staan. Hoe is het mogelijk, zo vraagt Jonathan Dee zich af in zijn nieuwste roman, dat we in minder dan een decennium zo ver verwijderd zijn geraakt van dat gevoel? Tien jaar geleden was het nauwelijks denkbaar dat zoveel rechtse ideeën mainstream zouden worden. 'Ideeën over hoe we de regering kunnen reorganiseren, misschien zelfs afschaffen, en over het zorgsysteem zijn veel veranderd. Dat gevoel van broederschap na 11 september was wellicht niet altijd even oprecht. Toch verwonder ik me over die evolutie.'

In *De kiezers* volgt hij de inwoners van een Amerikaans stadje gedurende acht jaar, vanaf dat uur nul: 2001.

In het openingshoofdstuk laat hij het New York zien van meteen na de aanslagen van 11 september. De verteller is een scepticus die het maar niets vindt dat New Yorkers 'als een stelletje half verdoofde idioten' door de straten zwerven. Hij vindt dat ze hysterisch reageren. Dee laat de norse ik-verteller kennismaken met Mark, een

man van buiten de grootstad die toevallig in New York was op 11 september. Al gauw volgt de lezer Mark op weg naar het landelijke Howland, Massachusetts, waar hij als een held wordt onthaald. Ook Howland is in de greep van de hysterie: mensen branden al dagenlang kaarsen op de trappen van het gemeentehuis. Dees ervaring van 9/11 vertoont parallellen met die van de ik-verteller, die na het eerste hoofdstuk verdwijnt uit het verhaal.

'Als tiener verborg ik onze relatieve armoede voor mijn klasgenoten'

'Ik was erbij, die dag van de aanslagen, en ik was er ook niet bij', stelt de schrijver, die geboren is in New York en er als volwassene lange tijd woonde. 'Wat ik me vooral herinner, is de wandeling door Manhattan met mijn vijfjarige dochter. Ze was net begonnen in de kleuterklas en ik haalde haar te voet af. Het was een bevreedende ervaring. We zagen rook in de verte,

overall stonden gestrande bussen, maar bedreigend was het niet.'

Dee ergert zich aan de vaak sentimentele manier waarop over de aanslagen wordt geschreven in fictie. Via deze verteller wilde hij een ander geluid laten horen. 'Die man is een undergroundfiguur, hij is cynisch. Toch kan ik hem gedeeltelijk volgen in zijn ideeën. Wie destijds iets anders deed dan rouwen of zich niet wilde schikken naar het patriottische discours werd met een scheef oog bekeken. Ik vond dat ergerlijk.'

A space odyssey

Waarom een boek beginnen met een New Yorkse ik-verteller die vervolgens het pad ruimt voor een alwetende verteller in kleinsteds Amerika?

'Ik ga altijd op zoek naar interessante manieren om een verhaal te beginnen. Maar ik besef dat ik met de structuur van *De kiezers* niet helemaal het warm water uitvind: ook *Madame Bovary* begint met een ik-verteller die vervolgens de hielen licht.'

'Ik vind het interessant om een thema te introduceren dat vervolgens in een heel ander soort verhaal wordt uitgewerkt. Ken je die openingsscène met de apen uit Stanley Kubricks *2001: A space odyssey*? Op het eerste gezicht lijkt er geen verband te zijn